

non postulat multiplicitem partium, sed in simplicissima entitate potest esse similitudo et dissimilitudo cum alia; similitudo quidem quatenus fundamentum præbere potest, ut communi conceptu apprehendatur, dissimilitudo autem, quatenus fundare potest conceptum diversum (1).

Objic. 4.º Contra Analogiam per intrinsecam denominationem. Sæpe S. Thomas cum Aristotele (2) analogiam entis explicat per exemplum *sani*. Atqui vox *sanus* analogica est per extrinsecam denominationem, ut patet. Ergo.

Resp. dist. Major: ad indicandum, quod ens sit analogum analogia attributionis, *conc.*, ad indicandum, quod ens sit analogum per extrinsecam dumtaxat denominationem, *neg.* Vide Suarez in *Indice locupletissimo* in Metaphysicam Aristotelis (3).

Objic. 5.º Ratio entis non videtur intrinseca rebus omnibus, si nec accidentia respectu substantiæ, nec creaturæ respectu Dei mereantur nomen entium. Atqui ita se res habet. Nam accidentia non tam entia, quam entia dicuntur ab Aristotele, et simili modo ex doctrina Sacrarum Litterarum ac Patrum nomen entis tribuitur Deo ut singulare ac proprium illi (4), itemque creaturæ in conspectu Dei dicuntur quasi non esse (5).

Resp. neg. Ad cuius primam probationem jam patet ex superius declaratis, quid respondendum sit.

Ad secundam probationem respondeo illum loquendi modum ostendere dumtaxat analogiam entis, non vero de negare creaturis veri nominis entitatem, utique toto caelo diversam ab entitate divina. Deus enim est plenitudo essendi ex seipso, creaturæ vero deficiens ac limitatum esse habent ab ipso Deo receptum: ideoque licet vere *sint* creaturæ, dicuntur tamen quasi non esse, et quia ex se non sunt, et quia cum infinite distent a divina perfectione, relate ad

(1) Recole superius scripta n. 45 in respons. ad objic. 2.º

(2) S. Thom. lib. 4.º *Metaph.* lect. 1, paragr. d; lib. 11, lect. 3, paragr. b; lib. 1.º *Ethicor.* lect. 7 fin.

(3) Lib. 4 cap. 2. quæst. 2. Hoc opus reperitur in limine *Disputationum metaphysicarum* Eximii Doctoris.

(4) Vide *Exod.* cap. 3, 5.

(5) Isaie cap. 40, v.

plenitudinem divini esse sunt quasi nihil. Et ob eandem causam Deus singulariter et per antonomasiam est *ens*, et quia ex se est, et quia infinitum est (1).

ARTICULUS VI.

Qualis interveniat analogia in ratione entis.

60. Analogia in primis, ut modo innuebamus ex S. Thoma, potest esse duplex, vel plurium ad aliquid aliud, sicut medicina et color vel pulsus dicuntur sana per ordinem ad sanitatem animalis; vel unius ad alterum, sicut sanum analogice dicitur de medicina et animali, quia medicina est causa sanitatis, quæ est in animali. Et patet Deum et creaturas substantiam et accidens analogice dici entia, non primo modo, sed secundo, videlicet, Deus et creaturæ non sunt analogice entia, quia ad aliquid aliud ens ordinem habent, sed quia creaturæ ad Deum ordinantur tamquam ad principale analogatum. Et idem dicendum de substantia et accidentibus (2).

Convenit etiam apud analogiæ defensores, ens esse analogum per intrinsecam denominationem, sive respectu Dei et creaturarum, sive respectu substantiæ et accidentis. Non tamen eadem est sententiarum concordia circa analogiam attributionis et proportionalitatis. Nam Cajetanus (3) censet, *ens* quidem respectu substantiæ et accidentis utramque analogiam habere, et attributionis et proportionalitatis, at respectu Dei et rerum creaturarum solam proportionalitatem agnoscit. E contrario Suarez (4) et Rubius (5), sive inter ens a se et ens ab alio, sive inter substantiam et accidens, unam analogiam attributionis admittunt. Alii denique utramque analogiam intercedere arbitrantur, non solum inter substantiam et accidens, verum etiam inter Deum et creaturas. Ita

Status
questionis.

Sententiarum
varietas.

(1) Suar. disp. 28. *Metaph.* sect. 3, n. 15.

(2) Cfr. S. Thom. 1 p. quæst. 13, art. 5 fin. corp.; et loc. nup. cit.

(3) In comment. sup. Opusc. de Ente et essent.; cap. 2, quæst. 3, *Conclusio secunda*.

(4) Disp. *Metaph.* 28, sect. 3, n. 11; disp. 32, sect. 2, n. 12.

(5) *Logic.*, tract. de Analog. n. 60.

describit (1); neque vero recorder me legisse, nec video laudatum apud Thomistas, ullum Angelici Doctoris testimonium, quod de analogia proportionalitatis loquatur *respectu entis*, præter unum (2), quem mox expendemus. Nec possunt proinde aliter Aquinatis patrocinium pro analogia dumtaxat proportionalitatis invocare, nisi hoc modo argumentando: S. Thomas docuit analogiam per intrinsecam denominationem *respectu entis*. Atqui in sola analogia proportionalitatis proprie forma denominans intrinsece reperitur in analogatis. Ergo S. Thomas solam agnovit analogiam proportionalitatis in ratione entis. In quo syllogismo Major quidem vera est, Minor vero nec vera, nec omnino conformis Aquinati, ut postea videbimus.

62. PROPOSITIO 2.^a **Necesse non est, ut in analogis attributionis forma denominans solum in principali analogato inveniat intrinsece, sed potest in omnibus analogatis intrinsece inesse.**

Ita Molina (3) Suarez (4), Rubius (5), Conimbricenses (6) alique e Nostris contra Fonseca (7), Cajetanum (8), Joannem a S. Thoma (9) et Complutenses (10).

Probatur 1.º Auctoritate S. Thomæ. Non afferam locum superius (11) adductum ex libro primo Distinctionum (12), ubi perspicue docet analogiam per intrinsecam denominationem

In analogia attributionis forma denominans potest utriusque extrinsece esse

(1) S. Th. 1.^a p. q. 13, a. 5 in corp. et ad 1.um; 1.º *Contr. Gent.* c. 34; 1.º *Dist. in Prolog.* q. 1, a. 2 ad 2.um *de Pot.* q. 7, a. 7; *Metaph.* lib. 4, lect. 1 paragr. d.; lib. 11, lect. 3 paragr. b; *Ethicor.*, lib. 1, lect. 7.

(2) *De Verit.*, quaest. 2, art. 11, fin.

(3) In 1.um part. quaest. 13, art. 6.

(4) *Disp. Metaph.* 28, sect. 3, n. 14; *disp.* 32, sect. 2, n. 14.

(5) *Loc. cit.* n. 23 seqq.

(6) *Dialectic. De æquivocis*, quaest. 1.^a, art. 2.^a, *Nihilominus communior opinio est.*

(7) *Metaph.* lib. 4, in cap. 2, q. 1, sect. 6.^a 7.^a

(8) *Opusc. de Analog. nominum* cap. 2.

(9) *Logic.* quaest. 13, a. 4.

(10) *Dialect. disp.* 10, quaest. 3, n. 14.

(11) *Num.* 55 fin.

(12) *Distinct.* 19, quaest. 5, art. 2 ad 1.um

sub nomine analogiæ *secundum intentionem* et *secundum esse*, quia licet probari nequit, id quod indubitanter asserit Joannes a S. Thoma (1), ibi describere voluisse Aquinatem analogiam proportionalitatis, nihilominus arbitror neque posse oppositum clare probari ex contextu. Quare veniamus ad alia.

2) *Ens analogice dicitur de eis* (prædicamentis), scribit S. Doctor, *per prius enim dicitur de substantia, in qua maxime salvatur sua realitas, de aliis vero dicitur, in quantum sunt aliquid ipsius substantiæ. Quantitas enim est materia extensa, vel extensio substantiæ; qualitas vero est ejus affectio, id est, dispositio, et sic de aliis. Unde de eis prædicatur ens sicut sanum prædicatur de animali, urina de medicina* (2). Ut patet ex contextu hic sermo est de analogia per attributionem; nam talis est analogia *sani* respectu animalis, *urinæ* ac *medicinæ*, et talis videtur analogia, qua aliquid de uno *per prius* prædicatur, de reliquis vero *per posterius*. Atqui de ente talem analogiam habente dicit Angelicus, quod ratio ejus maxime salvatur in substantia, non autem dicit quod *unice*, immo innuit in aliis aliquo modo eandem rationem salvari, quia sunt *aliquid reale* ad ipsam substantiam spectans. Ergo.

3) S. Thomas docet perfectiones designatas per nomina Deo et creaturis communia, quæ quoad rem ipsam significant non important imperfectionem, qualia sunt *bonitas, sapientia, esse*, aliaque id genus; Deo vere ac proprie inesse; aliunde vero dubitari nequit quominus eadem vere atque intrinsece in creaturis reperiantur. Atqui ex mente Angelici ejusmodi nomina perfectionesque analogice prædicantur tum de Deo tum de creaturis, et quidem per analogiam attributionis seu proportionis. Ergo secundum S. Thomam non est necesse, ut in analogia attributionis forma denominans solum analogato principali conveniat intrinsece.

Major patet ex variis locis: *Cum igitur dicitur: Deus est bonus, non est sensus; Deus est causa bonitatis vel Deus*

(1) *Logic.* q. 13, art. 3, *Verum est has species...*; et art. 4, *Quod ad secundam partem...*; et quaest. 14, art. 3 *Denique aperte docet.*

(2) *Summa totius Logic.* Arist. tract. 2, cap. 1 fin.

Probatur auctoritate Aquinatis

non est malus, sed est sensus: Id quod bonitatem dicimus in creaturis, præexistit in Deo: et hoc quidem secundum modum alioquem. Unde ex hoc non sequitur, quod Deo competat esse bonum, in quantum causat bonitatem, sed potius e conversos quia est bonus, bonitatem rebus diffundit, secundum illud Augustini (de Doctrina christiana, lib. 1, cap. 32): In quantum bonus est, sumus (1). Item: Hujusmodi nomina (quæ absolute et affirmative de Deo dicuntur) significant substantiam divinam, et prædicantur de Deo substantialiter, sed deficient a representatione ipsius (2). Præterea: Quia enim omnem perfectionem creaturæ est in Deo invenire, sed per alium modum eminentiorem, quæcumque nomina absolute perfectionem absque defectu designant, de Deo prædicantur et de aliis rebus (intelligere proprie, ut manifestum est ex contextu): sicut est bonitas sapientia, esse, et alia hujusmodi (3).

Minor etiam patet.

Nam primo de his ipsis nominibus ac perfectionibus, quæ describuntur in allatis nuper testimonis docet S. Thomas, quod attribuntur Deo secundum aliquem ordinem, quem habet ad istas res, in quibus intellectus significata eorum considerat. Non igitur omnino æquivoce dicuntur ista de Deo et de aliis rebus... Dicuntur igitur secundum analogiam, id est, secundum proportionem ad unum. Ex eo enim quod alias res comparamus ad Deum sicut ad suam primam originem, hujusmodi nomina quæ significant perfectiones aliarum rerum Deo attribuimus (4).

Item: Hujusmodi nomina dicuntur de Deo et creaturis secundum analogiam, id est proportionem. Quod quidem dupliciter contingit in nominibus, vel quia nulla habent proportionem ad unum, sicut sanum dicitur de medicina et urina, in quantum utrumque habet ordinem et proportionem ad sanitatem animalis, vel ex eo quod unum habet proportionem ad alterum, sicut sanum dicitur de medicina et animali, in quantum medicina est causa sanitatis, quæ est in animali. Et hoc modo

- (1) 1 p. q. 13, a. 2 in corp. Cfr. ib. ad 2.um fin. et art. 3, 5, 6; q. 4, a. 2; de Potent. q. 7, art. 8 in corp., et ad 2.um; et art. 6, post. med.
 (2) 1 p. q. 13, a. 2, in corp. Cfr. ib. a. 4; de Pot. q. 7, a. 4, 5, 6.
 (3) 1.^a Contr. Gent. cap. 30.
 (4) Opusc. Compend. Theol. cap. 27. Cfr. 1 p. q. 13, a. 2 ad 2.um

aliqua dicuntur de Deo et creaturis analogice, et non æquivoce pure, neque univoce... Et sic quidquid dicitur de Deo et creaturis, dicitur secundum quod est aliquis ordo creaturæ ad Deum, ut ad principium et causam, in qua præexistunt præcellenter omnes rerum perfectiones, et iste modus communitatis mediis est inter puram æquivocationem et simplicem univocationem. Neque enim in iis, quæ analogice dicuntur, est una ratio, sicut est in univocis, nec totaliter diversa, sicut in æquivocis; sed nomen quod sic multipliciter dicitur, significat diversas proportionem ad aliquid unum; sicut sanum de urina dictum significat signum sanitatis animalis, de medicina vero dictum significat causam ejusdem sanitatis (1). Ubi in toto articulo ne verbum quidem est de analogia proportionalitatis, sed de sola attributionis per varios modos describitur.

Confirmatur. Hæ perfectiones, quæ analogice conveniunt Deo et creaturis, et quidem per analogiam attributionis, certe intrinsece inveniuntur in creaturis. Quis enim dicat homini vitam v. g., sapientiam aut esse, convenire dumtaxat extrinsece, quo modo sanitas tribuitur cibo? Ergo vel pariter conveniunt Deo intrinsece vel non. Si primum eligas, habeo intentum; si alterum velis, ergo ejusmodi perfectiones jam non poterunt vere ac proprie et simpliciter de Deo prædicari contra doctrinam Angelici et communem. Ut omitam illud interea, quod novum genus analogiæ per attributionem aderit hactenus inauditum, illius nempe in qua forma denominans intrinsece repeariatur in analogatis secundariis, in principali autem extrinsece dumtaxat.

Sed videamus alia: Creator et creatura reducuntur in unum, non communitate univocationis, sed analogiæ. Talis autem communitas potest esse dupliciter: aut ex eo quod aliqua participant aliquid unum secundum prius et posterius, sicut potentia et actus rationem entis, et similiter substantia et accidens: aut quia ex eo quod unum esse et rationem ab altero recipit; et talis est analogia creaturæ ad Creatorem. Creatura enim non habet esse, nisi in quantum primum esse imitatur. Et similiter est de sapientia et de omnibus aliis, quæ de creatura dicuntur (2) En analogiam attributionis aperte indicatam, in

(1) 1 p. q. 13, a. 6.

(2) 1.º dist. 1 Prolog. q. 1, a. 2 ad 2.um

qua nihilominus secundarium analogatum vere possidet formam per participationem ab altero. Item: *Divisio peccati in veniale et mortale non est divisio generis in species, quæ equaliter participant rationem generis, sed analogi in ea, de quibus prædicatur secundum prius et posterius. Et ideo perfecta ratio peccati, quam Augustinus ponit, convenit peccato mortali. Peccatum autem veniale dicitur secundum rationem imperfectam et in ordine ad peccatum mortale; sicut accidens dicitur ens in ordine ad substantiam, secundum imperfectam rationem entis* (1). Hæc perspicua per se sunt, sed magis clarescunt ex verbis, quæ in alio loco prorsus parallelo (2) adjunguntur: *Minimum quod potest esse de ratione peccati in aliquo actu, est in veniali; sicut minimum quod potest esse de natura entis, est in ente in potentia et in ente per accidens*, seu in accidente. Habes ergo iterum ex S. Thoma analogiam attributionis per intrinsecam denominationem. Præterea: *Sicut est unum esse divinum, quo omnia sunt, sicut a principio effectivo exemplari, nihilominus tamen in rebus diversis est diversum esse, quo formaliter est, ita etiam est una veritas, scilicet divina, qua omnia vera sunt, sicut principio effectivo exemplari, nihilominus sunt plures veritates in rebus creatis, quibus dicuntur veræ formaliter...* (3) *Similiter dico de bonitate, quod est una bonitas, qua sicut principio effectivo exemplari omnia sunt bona. Sed tamen bonitas, qua unumquodque formaliter est bonum, diversa est in diversis...* (4) *A primo igitur per suam essentiam ente et bono unumquodque potest dici bonum et ens, in quantum participat ipsum per modum cujusdam assimilationis, licet remote, et efficienter...* Sic ergo unumquodque dicitur bonum bonitate divina, sicut primo principio exemplari effectivo et finali totius bonitatis. Nihilominus tamen unumquodque dicitur bonum similitudine divinæ bonitatis sibi inbærente, quæ est formaliter sua bonitas, denominans ipsum (5).

(1) 1. 2. q. 88, a. 1 ad 1.um Cfr. *De Malo* q. 7, a. 1 ad 1.um

(2) 2.º dist. 42, quæst. 1, art. 3, fin corp.

(3) 1.^a dist. 19, quæst. 5, art. 2 in corp.

(4) *Ibid.* ad 3.um

(5) 1 p. q. 6, a. 4. Cfr. *de Verit.* q. 21, a. 4, ubi egregie. Ex quibus facile potest explicari locus 1 p. q. 16, a. 6, qui prima fronte negotium facessere videtur.

Prob. 2.º *ratione*, quæ colligitur tum ex adductis nuper exemplis, tum ex eo quod nullum incommodum sequatur ex admissa analogia per intrinsecam denominationem.

SOLVUNTUR DIFFICULTATES.

63. *Objic. 1.º* Si ratio entis foret analogia analogia attributionis, res creatæ, quatenus sunt ens, definiendæ forent per ordinem ad ens divinum: hæc enim est lex analogorum (1). Atqui res creatæ non definiuntur per ordinem ad ens divinum. Ergo...

Resp. dist. Major. Si ratio entis foret analogia analogia attributionis per extrinsecam denominationem, *conc.*, si foret analogia per intrinsecam denominationem, *neg.*

Et concessa Minori, *neg.* conseq.

Jam enim in ipsa Dialectica (2) notavimus prædictam legem intelligendam esse de analogis per extrinsecam denominationem.

Objic. 2. S. Thomas distincta analogia duplici, proportionis ac proportionalitatis, negat primo modo analogiæ quidpiam prædicare posse de Deo et creaturis; quia nempe in his quæ primo modo analogice dicuntur, oportet esse aliquam determinatam habitudinem, vel determinatam distantiam, inter ea, quibus est aliquid per analogiam commune (3). Ergo ex S. Thoma nefas est quidpiam Deo et creaturis commune esse per analogiam attributionis seu proportionis.

Resp. dist. antec. S. Thomas excludit analogiam proportionis, quæ determinatam mensuram habitudinis ac distantiam involvat inter Deum et creaturas, *conc.*, quæ non involvat hujusmodi habitudinem, *neg.*

Et similiter *dist.* conseq.

Responsio patet non solum ex aliis testimoniis S. Doctoris superius laudatis, sed jex ipso hujus loci contextu et ex responsionibus ad objectiones (4).

(1) *Lege* S. Thom. 1 p. quæst. 13, art. 6.

(2) *Num.* 24 fin.

(3) *De Verit.* quæst. 2, art. 11.

(4) *Vide* *ibid.* ad 2.um, 3.um, 4.um et 6.um

Dices S. Thomam in objecto loco supponere, quod omnis analogia proportionis importet determinatam certi gradus habitudinem inter analogata. Ergo dicendum omnino est exclusisse analogiam proportionis seu attributionis saltem inter Deum et creaturas.

Resp. Si S. Doctor id videtur expressisse in objecto loco, alibi certe non semel agnovit proportionis analogiam, quæ nullum gradum certum ac definitum habitudinis ac distantie inter analogata importaret. Si proportio intelligatur aliquis determinatus excessus; nulla est Dei ad creaturas proportio. Si autem per proportionem intelligatur habitudo sola, sic patet quod est inter Creatorem et creaturam, in creatura quidem realiter, non autem in Creatore (1). Quibus similia et adhuc clariora sunt hæc: Proportio dicitur dupliciter: uno modo certa habitudo unius quantitatis ad alteram, secundum quod duplum, triplum et æquale sunt species proportionis. Alio modo qualibet habitudo unius ad alterum proportio dicitur. Et sic potest esse proportio creatura ad Deum, in quantum se habet ad ipsum ut effectus ad causam et ut potentia ad actum (2).

Objic. 3.º S. Thomas distincta triplici analogia, secundum intentionem tantum et non secundum esse, secundum esse et non secundum intentionem, et secundum intentionem et secundum esse, hanc tertiam dumtaxat admittit inter Deum et creaturas (3). Atqui hæc tertia est analogia proportionalitatis. Ergo.

Resp. neg. Minor. Quin potius contrarium evincitur ex ipso loco objecto. Ibi enim S. Thomas pro exemplo hujus tertiæ analogiæ affert ens respectu substantiæ et accidentis. Jam vero passim S. Thomas docet inter substantiam et accidens intercedere analogiam attributionis. Ergo etiam in hoc loco eandem analogiam tradidisse potius credendum est.

(1) S. Thom. *De Potent.* quest. 7, art. 10 ad 9.um

(2) S. Thom. 1.^a p. quest. 12, art. 1 ad 4.um Cfr. 3.^a dist. 1 quest. 1 art. 1 ad 3.um; 4.^a dist. 49, quest. 2, art. 1 solut. vel questionc. 1 ad 6.um Lib. 3.º *Contr. Gent.* cap. 54 fin.; *De Verit.* quest. 8, art. 1, ad 6.um; quest. 26, art. 1, ad 7.um; *De Potent.* quest. 6, art. 7, ad 6.um; *Opusc. de Trinit. sup. Boet.*, quest. 1, art. 2, ad 3.um; *Quodlib.* 10, art. 17, ad 1.um

(3) S. Th. 1.^a dist. 19, quest. 5, art. 2 ad 1.um

Objic. 4.º Hæc scribit S. Thomas: *Quando aliquid dicitur analogice de multis, illud invenitur secundum propriam rationem in uno eorum tantum, a quo alia denominantur, sicut sanum dicitur de animali et urina et medicina, non quod sanitas sit nisi in animali tantum; sed a sanitate animalis denominatur medicina sana etc.* (1) Ergo S. Thomas non videtur agnovisse analogiam per intrinsecam denominationem, saltem analogiam attributionis vel proportionis, quam videtur eo in loco aperte describere.

Resp. in hoc S. Thomam loqui non de omni analogia attributionis, sed solum de analogia attributionis per extrinsecam denominationem. Huc facit, præter testimonia Aquinatis superius allegata, hic locus, qui prorsus rem evincere videtur. Objecerat sibi S. Thomas hanc difficultatem: *Quandocumque aliquid denominatur aliquale ex solo respectu ad alterum, non denominatur tale per aliquid sibi formaliter inherens, sed per illud, quod est extra ipsum, ad quod refertur: sicut urina dicitur sana, ex hoc quod significat sanitatem animalis, non autem nominatur sana ab aliqua sanitate sibi inherente, sed a sanitate animalis, quam significat. Sed creatura dicitur esse bona per respectum ad primam bonitatem, quia secundum hoc unumquodque dicitur bonum, quod a primo bono defluit, ut dicit Boetius (in lib. de Hebdom., a med.) Ergo creatura non denominatur bona ab aliqua formali bonitate in ipsa existente, sed ipsa bonitate divina (2).*

Cui difficultati sic respondet Angelicus: *Ad secundum dicendum, quod dupliciter denominatur aliquid per respectum ad alterum. Uno modo quando ipse respectus est ratio denominationis, sicut urina dicitur sana per respectum ad sanitatem animalis, ratio enim sani, secundum quod de urina prædicatur, est esse signum sanitatis animalis; et in talibus, quod denominatur per respectum ad alterum, non denominatur ab aliqua forma sibi inherente, sed ab aliquo extrinseco, ad quod refertur. Alio modo denominatur aliquid per respectum ad alterum, quando respectus non est ratio denominationis, sed causa, sicut si Ær*

(1) S. Thom. 1.^a p. quest. 16, art. 6. cfr. 1, 2, quest. 20 art. 3 ad 3.um

(2) S. Thom. *De Verit.* quest. 21, art. 4, arg. 2.º

Fonseca (1), De Benedictis (2), Complutenses (3) alique apud eosdem.

Ratio dissidii
in quibusdam
auctoribus.

Si vero auctores quosdam sic dissentientes legas, illico deprehendes, radicem sollicitudinis in sustinenda potissimum proportionalitatis analogia esse persuasionem illam satis communem apud Thomistas, fieri non posse, ut in analogia attributionis, qua talis est, forma denominans in utroque analogato intrinsece reperiatur, sed solum in principali, sicut accidit etiam in analogia proportionalitatis improprie, ubi nempe metaphora locum habet; cum e converso in analogia proportionalitatis propriae forma denominans intrinsece ac formaliter insit omnibus analogatis. Quapropter cum videant rationem entis intrinsecam penitus, atque adeo essentialem, esse rebus omnibus; in analogia potissimum proportionalitatis asserenda laborandum sibi esse arbitrantur. Ex altera vero parte, quia putant analogiam attributionis vel proportionis importare determinatam aliquam habitudinem ordinis ac mensurae secundariorum analogorum ad principale, qualis adesse nequit inter Deum et creaturas, negant prorsus intercedere posse huiusmodi analogiam in ratione entis respectu entis a se et entis ab alio (4).

61. PROPOSITIO I.^a Ratio entis videtur esse analogatum analogia proportionalitatis, tum analogia attributionis, nec solum respectu substantiae et accidentis, sed etiam respectu entis a se et entis ab alio.

Ena est
analogum
analogia propor-
tionalitatis.

Prob. prima pars. Est analogia proportionalitatis. Etenim sicut se habet Deus ad suum esse, sic proportionali modo se habet ad suum creatam substantiam; et sicut substantia per suam intrinsecam rationem apta est, ut per se existat; ita accidens, ut existat in alio tamquam subjecto.

Dices cum Suarezio, proportionalitatem non sufficere ad analogiam, cum reperiri possit etiam in univocis; quemadmodum v. g. ratio dupli univoca est in proportionalitate,

(1) *Metaph.* lib. 4, cap. 2, quaest. 7, sect.

(2) *Logic.* lib. 2, quaest. 3 cap. 5, *Dico* 6.º

(3) *Dialect.* disp. 11, quaest. 3, n. 27 seqq.

(4) Cajetan. *De Analog. nominum.* cap. 2, Joan. a S. Thoma *Logic.* quaest. 13, art. 4; Complutens. *Logic.* disp. 10, quaest. 4, n. 30.

quae adest inter decem et quinque et inter centum et quinquaginta.—At Respondeo, id verum esse, quando ratio proportionalitatis aequaliter reperitur inter plura, non autem quando inaequaliter reperitur.

Prob. secunda pars. Est analogia analogia attributionis seu proportionis. Et ratio est, quia in primis accidens non habet entitatem nec esse, nisi per ordinem ad substantiam, quam afficit, et cum dependentia et habitudine ad illam.

itemque analogia attributionis.

Itemque quia «creatura essentialiter est ens per participationem ejus esse, quod in Deo est per essentiam, et ut in primo et universali fonte, ex quo ad omnia alia derivatur aliqua ejus participatio. Omnis ergo creatura est ens per aliquam habitudinem ad Deum, quatenus scilicet participat, vel aliquo modo imitatur esse Dei, et quatenus habet esse, essentialiter pendet a Deo multo magis, quam pendeat accidens a substantia. Hoc igitur modo dicitur ens de creatura per habitudinem seu attributionem ad Deum» (1).

Sic igitur ex dictis relinquitur, inquit S. Thomas, quod ea quae de Deo et rebus aliis dicuntur, praedicantur... analogice: hoc est secundum ordinem vel respectum ad aliquod unum. Quod quidem dupliciter contingit: uno modo secundum quod multa habent respectum ad aliquod unum; sicut per respectum ad unam sanitatem animal dicitur sanum, ut ejus subjectum; medicina, ut ejus effectivum; cibus, ut ejus conservativum; urina, ut signum. Alio modo secundum quod attenditur ordo vel respectus non ad aliquid alterum, sed ad unum ipsorum. Sicut ens de substantia et accidente dicitur, secundum quod accidens ad substantiam respectum habet, non quod substantia et accidens ad aliquid tertium referantur. Huiusmodi igitur nomina de Deo et rebus aliis non dicuntur analogice secundum primum modum, oporteret enim aliquid Deo ponere prius; sed secundo modo (2). Quid clarius scribi potuit ad asserendam analogiam attributionis?

Verum juvat amplius rem hanc auctoritate Doctoris Angelici confirmare. Sane S. Thomas fere ubicumque analogiam entis meminit, analogiam dumtaxat attributionis

(1) Suarez, disp. 28 *Met.* sect. 3, n. 16.

(2) S. Thom. 1.^a *Contr. Gent.* c. 34 initio. Cfr. 1 p. q. 13, a. 5; Suar. disp. 28, sect. 3, n. 12.